

Filosofit blogosfäärissä

Friedrich Nietzsche bloggasi tavallaan jo 1800-luvulla, kirjoittamalla lähinnä aforistisia katkelmia. *Hyvän ja pahan tuolla puolen* (1886) on 296 blogipostauksesta koostuva kokoelma.¹ Jos Nietzsche eläisi nyt, hän julkaisisi tekstinsä ensin blogissaan ja kokoaisi ne myöhemmin kirjaksi.

Nietzscheläinen kirja koostuu miniesseistä, aforismeista, ajankohtaisista kommenteista, vitseistä ja epäajanmukaisista provokaatioista, kuten blogitkin. Monimielisuus, naamiot, nimimerkit, leikit, roolit, suuntautuminen estetiikkaan, epäjatkuvuus, nopeus, hajanaisuus, impressionismi, paperilapputyylit ja zoomailu yksityiskohtiin liittävät Nietzschen nykyiseen blogosfääriin. Mutta eivät kaikki filosofiablogit ole tyyliltään nietzscheläisiä. Netistä löytyy myös kantilaista systematiikkaa, fenomenologista kuvailua, ranskalaista esseistiikkaa ja angloamerikkalaista käsiteanalyysia. Toki filosofien perinteistä dialogiakin harrastetaan.

Blogilista.fi:n hakemistosta löytyy noin 70 filosofiaa käsittelevää suomenkielistä blogia. Google taas antaa yli 20 miljoonaa osumaa haulla ”philosophy blog”. On professoreiden blogeja, analyttistä ja mannermaista filosofiaa, filosofian uutisia ja uutisten filosofiaa. On klassikkoteosten lukupiirejä, filosofista kulttuurikritiikkiä, feminismiä, marxismia ja logiikkaa.

Tutkijat voivat kokeilla ajatuksiaan lyhyissä blogipostauksissa ja työstää niistä artikkelin saamiensa kommenttien perusteella. Jopa koulukuntia saatetaan luoda ja ylläpitää osittain blogiverkoston kautta. Yksi esimerkki tästä on nouseva spekulatiivisen realismin koulukunta, johon liittyviä blogeja on jo kymmeniä.

Hegeliniläistä *Yritys ilman yhteystietoja* -blogia muokailen: blogipostausten asettamat ja jatkokomenttien ilmaiset ristiriidat ja niiden itseliikunta internetissä on tämän päivän Logiikan Tiedettä. Ilman blogien ymmärtämistä ei onnistu filosofian *Zeitgeistin* tutkimus.

Bloggaamisen pedagogiikkaa

Filosofisten blogien moneudesta hahmottuu kaksi peruslinjaa. On opiskelijoiden blogeja ja opettajien tai tutkijoiden blogeja. Blogityypit eroavat sekä tyyliltään että sisällöltään. Opiskelijat harrastavat useammin pikajuoksu-tekstejä, jotka ovat välillä muistiinpanomaisia merkintöjä filosofiasta ja kulttuurista ja välillä poliittisia kommentteja tai ajankohtaisia analyyseja. Opettajat ja tutkijat kommentoivat toisiaan, kirjoittavat pitkiäkin esseitä tutkimusaiheistaan ja kertovat anekdootteja luennoiltaan ja seminaareistaan. Tässä mielessä blogit eivät ole murtaneet perinteisiä akateemisia asetelmia.

Miksi filosofian opiskelija bloggaa? *Olemisen porteilla*

-blogin kirjoittaja Keijo Lakkala kertoo: ”Bloggaamiselle motiivin antoi alun perin halu kehittää kirjoitustaitoja ja sen myötä ajattelua. Oli tarve saada aikaan pelkän pinta-pähkäilyn ylittävää ajattelua, jonka avulla toisaalta sekä omaksua lukemansa ja ajattelemansa filosofiset teemat että myös kehittää niitä mahdollisimman syvällisellä tasolla.”

Yksinkertaisimmillaan blogi toimii hyödyllisenä pedagogisena koneena. Esimerkiksi kursien ja kirjojen sisällön uudelleenmuotoileminen omin sanoin auttaa sisäistämään asiat syvällisesti ja tuottaa ideoita. Lisäksi blogit nopeuttavat älyllistä reagointia. Tapahtumia ja uutisia seurattaessaan miettii, miten niistä saisi postauksen.

Lakkala näkee blogin pitämisessä inhimillisempiäkin piirteitä: ”Blogi tekee filosofian kaltaisesta, välillä melko epäsosiaalisesta toiminnasta lähes sokraattista sanailua, jossa äly loistaa ja tunteet kuohuvat. Realimaailmassa tunteiden kuohumista havaitaan normaalisti filosofoissa vasta illanistujajusten pikkutunneilla.”

Näin on keksitty tapa, jolla ujut filosofit voivat tutustua toisiinsa turvallisesti ajatustensa välityksellä.

Aforismi, autioma, postaus

Yksi jaottelu filosofiablogeissa kulkee siis opiskelijoiden ja tutkija-opettajien välillä. Toinen jaottelu on blogien sisäinen: sama blogi voi olla tyyliltään välillä aforistinen ja välillä esseistinen.

Jos aforismi kuitenkin ajatellaan nietzscheläiseksi käsitteeksi, sitä voidaan pitää avaimena *kaikkien* blogien filosofiseen tulkintaan. Gilles Deleuzen mukaan nietzscheläinen aforismi on ”autioma, jossa voimat leikkivät”.² Aforismi avaa ”taistelukentän”, jolla kulloinkin hallitseva voima määrittää aforismin mielen. Aforismin mieli määrittää maailmassa virtaavien voimien suhteista toisiinsa, eikä aforismissa itsessään ole mieltä, vaan siihen täytyy lisätä jotain omaa, oma voima eli lukijan panos. Siksi aforismin lukeminen on kohtaaminen, joka pakottaa ajattelemaan. Niin tekevät blogitkin.

Aforismi ja postaus: kumpikaan ei ajattele loppuun asti tai selittele, vaan antaa jonkinlaisen tapahtuman, funktion, käsitteen tai affektin, joka lukijan täytyy aktivoita. Kummankin merkitys riippuu siitä, mihin ne törmäävät ja miten törmäys otetaan vastaan.

Aivan loppuun asti aforismiavain ei työnny. Nietzsche on isätön filosofi, äpärä, joka aforistisuudessaan ei yritä

palauttaa kaikkea turvalliseen alkuun, kotiin, perheeseen, talouteen, Jumalaan tai totuuden etsintään. Aforismi on orpo, ei-palautuva kenttä, jota ei voi ”kommentoida”, toisin kuin Descartesia tai Hegeliä. Jokainen Nietzsche-kommenttaari haiskahtaa naurettavalta. Sen sijaan blogeja voi kommentoida. Blogikeskustelut vaikuttavat usein sarkastisten väärinymmärrysten sarjoilta, mutta tästä huolimatta bloggaaminen on kommunikointia. Nietzsche ei kommunikoinut.

Akatemiassakin osataan

Tuhannet blogit takovat yhä perinteistä akateemista tekstiä tasapituisine kappaleineen ja lähdeviitteineen. Ne toimivat esimerkkinä siitä, kuinka hakoteillä postmodernistit teknohehkuivat olivat 1990-luvulla, kun väittivät internetin mullistavan koko kirjoitustapamme. Esimerkiksi Esa Saarisen ja Mark C. Taylorin *Imagologies. Media Philosophy* (1994) tavoitti varhain ne speaktaakeliyhteiskunnan rakenteet, joita internet on sittemmin vahvistanut. Kirjassa kuitenkin väitetään, että uudessa mediakulttuurissa tyylistä tulee *koko* substanssi. Huomio voi päteä päivänpolitiikkaan ja iltapäivälehtiin, mutta taatusti ei bloggaaviin filosofeihin.

Valtaosa ainakin angloamerikkalaisten filosofian tutkijoiden ja opettajien blogeista näyttää pukkaavan ulos muodollisesti kilttejä esseitä tai muistiinpanoja. Ne eroavat painosivuista ja paperilapuista lähinnä linkkien, kuvien ja kommenttien ansiosta. Sekä intensiteettinsä vuoksi, tietenkin: netissä sivut ja laput kiertävät hirveällä vauhdilla ja volyyymilla. Ehkä bloggaaminen ei muotona tuo mitään uutta sisältöä filosofiseen kirjoittamiseen, vaan on vain tehokkaampi media vanhan tekstin levittämiseen.

Larval Subjects -blogia kirjoittava filosofian tohtori Levi Bryant on eri mieltä. Hänelle blogi ei ole vain vaihtoehtoinen tila ajatusten esittämiseksi, vaan väline, joka itsessään muokkaa ajattelun ja sosiaalisten suhteiden kehittymistä. Juuri kun Derrida oli ruotinnut meistä läsnäolon metafysiikan, bloggaaminen tuo läsnäolon takaisin entistä vahvempana.

Kirjojen ja artikkeleiden tekijät eivät ole läsnä kuin korkeintaan varjoina, ideaalisina operaattoreina, Bryant kirjoittaa. Blogeissa, joissa kommentointimahdollisuus on sallittu, tekijän ja lukijoiden yhtäaikainen läsnäolo muuttaa kirjoittamisen prosessiksi, jossa virheet, epärointi ja erot pysyvät näkyvillä. Tekstin huoliteltu substanssi liukenee keskusteluun, joka herättää kirjoittajassa avuttomuuden tunteita: onko lauseita mahdotonta ottaa haltuun, kun lukijat jatkuvasti ymmärtävät minut väärin?

Blogosfäärissä filosofin kirjoitus väännetään rationaalilta raiteiltaan. Teksti irrotetaan kelluvaksi sommitelmaksi, jonka merkitys muuttuu sen mukaan, mihin suhteisiin se astuu. ”Blogosfäärissä sitä huomaa, että järkevä ihminen on eräänlainen transsendentaalinen illuusio tai fetissi, jonka ovat synnyttäneet hiljaisten kirjojen tai artikkelien kanssa aikaansa viettävät ihmiset.” Bryantin

mukaan filosofinen bloggaaminen esittää vaatimuksen ajatella uudestaan merkityksen, tekstin ja järjen käsitteitä. Blogit kyseenalaistavat itse ajattelun esittämällä sille uuden, suhteellisemmän ja intensiivisemmän mallin.

Vastakulttuurin aamurusko

Jaettiin nettiä millaisella käsiteveitsellä tahansa, blogeja yhdistää vielä yksi asia: bloggaamisen avoimuus ja nopeus mahdollistavat vastarinnan tekemisen ”valtakulttuurille”.³ Edustavatkohan *niin & näin*, Helsingin yliopiston filosofian laitos tai SFY:n Ajatus-aikakauskirja Suomessa filosofian valtakulttuuria? Ainakin Jukka Hankamäen blogissaan esittämien kommenttien perusteella näin voisi ajatella.

Kärjistetään hieman. Jos tietyt sivustot, sanotaan esimerkiksi *yle.fi* ja *hs.fi*, ovat kuin marxilainen puolue ja porvarillinen Freud – Foucault’n sanoin: ”kulttuurimme byrokratisoiva aamunkoi” – niin blogit voisi käsittää nietzscheläiseksi vastavallaksi. Nietzsche olisi, kuten tietyt blogit ja sivustot, ”vastakulttuurin anarkkinen aamurusko”.⁴

Marxilaisesta valtiosta tuli julkinen byrokratia; freudilaisesta perheestä muodostui yksityinen byrokratia. Nietzschen aforismi puolestaan on, kuten hyvä postaus, jotain aivan muuta. Nimittäin deterritorialisoiva paon viiva...

Mitä siis on blogien nietzscheläinen vastakulttuuri? Deleuzen kysymykset ovat vastaus:

”Tätä merkitsee tyylipolitiikkana. Yleisemmin sanottuna: mistä tekijöistä koostuu ajattelu, joka väittää virttojensa ulottuvan lakien tuolle puolen kieltäytyessään tunnustamasta niitä; ajattelu joka väittää ulottuvansa sopimuksellisten suhteiden tuolle puolen niitä purkaessaan; ajattelu joka väittää kurkottavansa ohi instituutioiden parodioidessaan niitä?”⁵

Deleuzelta on peräisin toinenkin kuuluisa sitaatti, itsessään aforismi: ”Ne, jotka lukevat Nietzscheä nauramatta, nauramatta makeasti ja usein ja joskus hullun lailla, voisivat yhtä hyvin olla lukematta häntä.”⁶

Sitaatti pätee moneen blogiin. Ehkä filosofia voisi paremmin, jos sitaatti pätsisi myös useampaan *filosofia-*blogiin.

(Teksti ja blogilinkit osoitteessa: filosofia.fi/verkkoloki/blogit)

Viitteet

- 1 Vastaavasti Nietzsche-blogi *Your Daily Nietzsche* on 300 postauksesta koostuva sivusto.
- 2 Gilles Deleuze, *Nomadinen ajattelu* (Pensée nomade, 1973). Suom. Jussi Vähämäki. Teoksessa *Autiomaan. Tekstejä vuosilta 1967–1986*. Gaudeamus, Helsinki 1992.
- 3 Blogien avoimuus ja nopeus mahdollistavat tietenkin myös huonojen ja yksinkertaisesti *typerien* tekstien julkaisemisen. Mutta eikö tämä ole demokratian yleinen käänköpuoli?
- 4 Ks. Gilles Deleuze, *Foucault/Nietzsche*. Suom. Turo-Kimmo Lehtonen ja Jussi Vähämäki. Tutkijaliitto, Helsinki 1998.
- 5 Deleuze 1992, 11.
- 6 Deleuze 1992, 15.